

Draagvlak bepaalt economisch succes plattelandprojecten

Economisch succesvolle plattelandprojecten hebben vaak een goede sociale basis. Dat blijkt uit het afstudeeronderzoek van Tamara van Alphen, studente Plattelandsvernieuwing aan Van Hal Larenstein. Dat is belangrijke informatie voor subsidieverleners en initiatiefnemers van projecten, bijvoorbeeld in het licht van het tegengaan van krimp op het platteland.

Is de lokale plattelandseconomie het best te versterken via sociale of juist economische impulsen? Een relevante vraag, onder meer voor het Europese subsidieprogramma LEADER, waarbinnen Tamara van Alphen onderzoek deed naar het verband tussen sociaal kapitaal en economisch succes.

Wanneer er in een dorp weinig sociale cohesie is, zijn er ook weinig tot geen economische ontwikkelingen te zien, blijkt uit een literatuurstudie die onderdeel uitmaakte van het onderzoek. En wanneer er wel een sterke sociale cohesie is, is er juist ook een sterke economie aanwezig, die voortdurend in ontwikkeling is. Sociale cohesie houdt in dit geval in dat projecten worden gedragen door mensen die

vanzelfsprekend gemotiveerd zijn elkaar te helpen en gezamenlijk verantwoordelijkheid willen dragen voor hun sociale en economische leefomgeving.

In het onderzoek is dit verband in de praktijk onderzocht. Er zijn daarvoor 23 interviews gehouden, voornamelijk met coördinatoren van Leadergebieden, om voorbeeldprojecten te inventariseren met duidelijke economische of sociale aspecten. Zo zijn 106 projecten naar voren gekomen, die naar economische en sociale waarden zijn geanalyseerd, op basis van literatuuronderzoek.

Sociaal kapitaal

Er is gekeken naar de sterkte van de sociale aspecten binnen de projecten en

de economische ontwikkelingen die er plaatsvinden, maar ook welke sociale en economische kansen er nog te benutten zijn. Hieruit is naar voren gekomen dat economische projecten altijd een sociale basis nodig lijken te hebben om succesvol te zijn.

Sociaal gerelateerde projecten blijken hoog te scoren op sociale cohesie onder de deelnemers, wat zou kunnen impliceren dat een sociale insteek in een project vaak leidt tot een grotere draagkracht. Aandacht voor het proces van samenwerken en netwerken leidt dus vaak tot de gewenste projectresultaten. Er is ook inderdaad een duidelijk verband zien tussen projecten met draagvlak bij de bewoners op het platteland, en de sociale

cohesie; projecten met draagvlak scoren hoog op sociale cohesie. Dit zou kunnen betekenen dat er eerst een goede sociale samenhang zou moeten zijn voordat mensen de handen ineenslaan en samen een project dragen.

De kracht van de band van de bewoners met het eigen initiatief, oftewel het sociaal kapitaal, is dus bepalend voor de mate van het economisch succes van een project.

Analysemethode

Gezien deze verbanden tussen sociaal kapitaal en economisch succes zou het goed zijn als daar bij de beoordeling en de opzet van projecten rekening mee wordt gehouden. Zo zou lokaal kunnen worden onderzocht, door de Plaatselijke Groep (PG) bijvoorbeeld (een platform dat projectaanvragen voor plattelandsontwikkeling beoordeelt), welke sociale of economische impact te verwachten is van een project. Ter voorbeeld: een dorpsbakkerij moet sluiten vanwege een teruglopend klantenbestand. Een lokale instelling voor verstandelijk gehandicapten wil de bakkerij overnemen en hun cliënten er laten werken. Dan zou het goed zijn tevoren de lokale economische en sociale impact hiervan te analyseren.

Bij het analyseren van de interviewresultaten in het onderzoek is een methode ontstaan die een overzicht geeft van de sociale en economische aspecten die zich binnen een project bevinden, en van de mogelijke sociale en economische kansen die benut zouden kunnen worden. Daarmee kunnen alle projecten binnen een Leadergebied worden geëvalueerd en met elkaar worden vergeleken. Het is een simpel systeem waarbij verschillende sociale en economische aspecten van het project worden nagegaan, zoals arbeidsparticipatie, arbeidsplaatsen, sociale cohesie, samenwerking, netwerken en draagkracht. De PG kan zelf waardes toekennen aan de aspecten, afhankelijk van de lokale situatie. Mocht nou bijvoorbeeld het grootste gedeelte van de projecten laag scoren op 'samenwerking', dan kan de PG besluiten hier extra aandacht aan te geven binnen de lopende projecten. Als de samenwerking bij een evaluatie blijkt verbeterd, zouden ook hogere scores te zien moeten

'Het zou goed zijn bij de beoordeling rekening te houden met de sociale impact van een project'

Foto's: Nationale Beeldbank

zijn bij de economische aspecten. Overigens kwam bij het onderzoek een duidelijk geluid naar voren dat veel geïnterviewden geen of weinig kennis hadden van projecten buiten hun eigen gebied of provincie. In de huidige situatie worden projecten dus goed- en afgekeurd aan de hand van de persoonlijke inschatting of een project succesvol kan zijn. Door kennis te delen zou een beter beeld kunnen ontstaan van de slagingskansen van een project. Om kennis te kunnen delen moeten projecten goed geëvalueerd worden, en dan juist op resultaten en effecten, bijvoorbeeld de effecten die een aangelegd fietspad heeft op landwinkels, doordat meer toeristen de landwinkel bezoeken.

Subsidie zou dan ook besteed moeten worden aan het delen van kennis. Evalueren en kennis delen zouden als vanzelfsprekend moeten behoren tot de

takenpakketten van de mensen die hier de verantwoordelijkheid voor kunnen dragen.

Door Tamara van Alphen Tamara van Alphen is inmiddels afgestudeerd op Regional Development and Innovation (Plattelandsvernieuwing) aan hogeschool Van Hal Larenstein. Bij het onderzoek werd ze begeleid vanuit Het Netwerk Platteland en Movisie.

Een volledige Engelse versie van het onderzoek en verdere informatie is op te vragen bij het Netwerk Platteland: info@netwerkplatteland.nl

De boerderij wordt langzaam maar zeker ontdekt als plek om kinderen te laten leren vanuit de praktijk. Dat merkt ook de stichting Boerderijschool, die twee jaar geleden werd opgericht door Evelyne Schreurs. Op de Dag van de Boerderijschool blijkt het enthousiasme van de deelnemers gemakkelijk over te brengen op geïnteresseerden.

Foto's: Stichting Boerderijschool

Leren op de boerderij in trek

Dag van de Boerderijschool

'Op een boerderij ontdekken kinderen dat ze moeten kunnen rekenen als ze het stro over verschillende stallen willen verdelen, en dat het handig is te kunnen schrijven, als ze hun volkstuin van een naambordje willen voorzien', vertelt Evelyne Schreurs.

Ze heeft haar project Boerderijschool twee jaar geleden opgestart in samenwerking met een biologische zorgboerderij. Inmiddels doen er tien school-boerderijcombinaties mee, en daar komen er komend jaar nog tien bij. Basisschoolleerlingen uit - meestal - groep zes, komen twintig dagdelen per jaar op de fiets naar 'hun' boerderij, waar ze een eigen

moestuintje hebben en de boer meehelpen. Dat betekent vaak koeien voeren, stallen schoonmaken of instrooien, maar

'Het zorgen voor dieren en planten is een tegenhanger tegen de drukte en de onrust op school'

ook het maken van de afrastering of het bestuderen van de composthoop hoort erbij. De kinderen gaan in groepjes over

het erf, zodat ze allemaal met alles in aanraking komen.

Groepsgevoel

Zowel de boeren als de leerkrachten zijn enthousiast, blijkt uit de reacties op de Dag van de Boerderijschool op kasteel Hackfort in Vorden op 14 november. 'Het is fantastisch om dingen over te brengen', zegt Bert Wagenvoort, die met zijn vrouw een melkveebedrijf en paardenpension runt in Vorden. Frida Meints, directeur van de school die bij de familie Wagenvoort meedoet aan boerderijlessen, ziet de kinderen groeien. 'Kinderen krijgen meer groepsgevoel

en meer kans hun eigen kracht te laten zien. Terwijl de een goed is in rekenen, is de ander beter in de omgang met dieren. En ze zien waar voedsel vandaan komt. Door het zelf te verbouwen leren ze bovendien een basisvaardigheid, die hen meer zekerheid en zelfvertrouwen geeft. Ik heb dat gevoel zelf ook gekregen als boerendochter.'

De dag trok meer belangstelling dan waarvoor ruimte was. 75 leerkrachten en boeren - waaronder uit België - verdiepten zich in het concept Boerderijschool.

Het enthousiasme van de deelnemers bleek makkelijk over te brengen op de nieuwkomers. Onder de aanwezigen waren opvallend veel boeren - leren vanuit de praktijk is voor veel boeren een vanzelfsprekendheid. Maar dit 'nieuwe leren' krijgt ook steeds meer aandacht in het onderwijs. Volgens Pjotr Timmerman, docent natuuronderwijs aan de Hogeschool Arnhem-Nijmegen, helpen de boerderijdagen om bij de kinderen de ervaringen 'in hun hart te laten landen', in plaats van alleen in het hoofd, en geeft het hen houvast: 'Het zorgen voor dieren en planten is een tegenhanger tegen de drukte en de onrust op school en vaak ook thuis, met tv en internet.'

Sociaal gedrag

Marcel van Herpen van het Expertisecentrum ErvaringsGerichtOnderwijs Nederland legde als spreker op de Dag van de Boerderijschool uit hoe een boerderij de positieve kwaliteiten van kinderen naar boven haalt. 'De omgeving is de eerste factor die bepaalt hoe een kind presteert. Je kunt wel allerlei

problemen aan een kind hangen, maar dan zie je zijn goede kanten niet en stimuleer je die ook niet.' Uit de workshops over het onderwijsconcept, de leerdoelen, de organisatie op de boerderij en de evaluaties op school, bleek dat de begeleiding vanuit de stichting geen overbodige luxe

'De omgeving is de eerste factor die bepaalt hoe een kind presteert'

is. Boeren moeten leren kinderen in toom te houden en hen ook dingen te laten doen waar ze misschien niet zo veel zin in hebben. 'Gelukkig helpt het dat een boer voor een kind een echte deskundige is, waar ze al snel tegen opkijken. Daar kun je als boer gebruik van maken', zegt Schreurs. Leerkrachten en schoolbesturen moeten vooral inzicht krijgen in de pedagogische mogelijkheden van meewerken op een boerderij, dat kan helpen bij identiteitsontwikkeling, het stimuleren van sociaal gedrag en het bijbrengen van kennis van natuurlijke kringlopen en economie. Mits de boerderijdagen serieus worden aangepakt, met een goede voorbereiding en evaluatie.

Subsidie

De deelnemers hoefden geen van allen aan het eind van de dag nog te twifelen: ze wilden liefst meteen aan de slag. 'Ik wil de boerderij-educatie graag professionaliseren, er echt tijd voor vrijmaken en inzicht krijgen in de

pedagogische doelen', vertelde Pieter Jan Maas, van een biologische tuinderij uit België. Hoe scholen tijd en geld vrij kunnen maken en er subsidie kan worden aangevraagd was dan ook zijn grootste zorg. Scholen kunnen met behulp van subsidiegeld veelal het eerste jaar gratis boerderijlessen krijgen, het tweede jaar betalen ze een deel en het derde jaar betalen ze het geheel zelf, zo is de bedoeling. Het komende jaar is voor tien nieuwe school-boerderijkoppels een subsidiepotje beschikbaar vanuit LTO Noord, de provincie Gelderland en het VSB fonds. Voor meer structurele mede-financiering is Evelyne Schreurs van de stichting Boerderijschool in overleg met de provincie Gelderland.

Om het concept Boerderijschool verder handen en voeten te geven, heeft de stichting Boerderijschool de pedagogische waarde ervan in kaart gebracht in het boekje 'Levend leren op de boerderij'.

Meer informatie: www.boerderijschool.nl. Evelyne Schreurs werkt verder aan een tweede voorlichtingsdag. Belangstellenden kunnen zich melden via info@boerderijschool.nl.

Op de website van het Netwerk Platteland is een actueel overzicht te vinden van activiteiten die van belang kunnen zijn voor iedereen die zich inzet voor een leefbaar platteland. Kijk op www.netwerkplatteland.nl